

Kitap Tanıtımı / Book Review

Nitel Araştırmaya Giriş*

Yrd. Doç. Dr. Muhammet Özden

Giriş

Türkiye’de nitel olarak gerçekleştirildiği ifade edilen ve yayımlanan kimi çalışmaların nitel araştırmaların kuramsal bakış açısına ve süreçlerine uygun olmadığı bilinmektedir. Yine kimi Türkçe nitel araştırma metinlerinde, nicel paradigmaya uygun ifadeler yer verildiği de sıklıkla görülmektedir (Ersoy ve Yalçınoğlu, 2013, s. ix). Sözü edilen nedenlerle nitel araştırma yazınına katkı sağlamaya dönük olarak Türkçeye kazandırılan kitaplardan biri de *Nitel Araştırmaya Giriş*’tir. Corrine Glesne tarafından ve kendi dilinde *Becoming Qualitative Researchers: An Introduction* adıyla yazılan kitabın Türkçeye çevirisi 2011 yılına ait uluslararası nitelikteki dördüncü ve son baskısına göre yapılmıştır. Kitabın amacı, nitel araştırma yaklaşımlarından etnografya araştırmalarını tanıtmak ve araştırmacılara bir araştırmayı başlatma sürecinde yardımcı olmak olarak belirtilebilir.

Nitel Araştırmaya Giriş, nitel araştırmanın yorumlamacı geleneğine dayanılarak yazılmış; eleştirel ve postmodernist gelenekler hakkında kısaca bilgilere yer vermiştir. Bununla birlikte kitabın yorumlamacı gelenek içerisinde yer alan etnografya araştırmasında kullanılan yöntemlere ilişkin yapılan eleştiriler, karşılaşılan zorluklar ve değişimler üzerine daha çok odaklandığı da söylenebilir. Ayrıca kitapta, etnografya araştırma teknikleri, veri toplama, analiz ve yazma konusunda araştırmacılara bilgiler ve örneklerin de sunulduğu da görülmektedir. Glesne, *Nitel Araştırmaya Giriş* kitabını bir yöntem kitabı olarak değerlendirmemektedir. Bu kitap ona göre, “*eleştirel, postmodernist/post-yapısalcı paradigmalara göre araştırma yapmak isteyenlerin kullanışlı ve uygun öğütler bulabilecekleri*” bir rehberdir.

Kitap, nitel araştırma sürecine rehberlik edecek biçimde, kuramsal temeller (Bölüm 1), araştırma tasarımı (Bölüm 2), katılımcı gözlem (Bölüm 3), görüşme (Bölüm 4), alan ilişkileri (Bölüm 5), etik (Bölüm 6), veri analizi (Bölüm 7), yazma (Bölüm 8 ve 9) ve devam eden araştırma (Bölüm 10) bölümlerinden oluşmaktadır. Kitapta, öncelikle nitel araştırmayla ilgili felsefi ve kuramsal temeller tanıtıldıktan sonra, nitel araştırma soruları ve deseni üzerine odaklanılmıştır. Ardından veri toplamaya dönük olarak, özellikle gözlem ve görüşme olmak üzere, etnografya yöntemleri üzerinde durulmuştur. Alan ilişkileri ve etikle ilgili bölümlerde, araştırmacılara nitel araştırmaya özgü yaygın düşünceler, tartışmalar ve ikilemleri tanıtmak, katılımcılarla etkileşim kurma yollarını açıklamak hedeflenmiştir. Veri analizine ilişkin bölümde tematik analiz üzerine odaklanılmış, ayrıca diğer analiz teknikleri hakkında da okuyuculara bilgi verilmiştir. Nitel araştırmanın yazımı ile ilgili bölümlerde ise, nitel araştırma raporlarının yazmaya nasıl başlayacağı ve yazmanın nasıl devam edeceğine ilişkin öneriler sunmasının yanı sıra, araştırmacılara çalışmalarını yaratıcı biçimlerde sunmalarını sağlayacak yollar önermektedir.

Nitel araştırmanın en zor yönlerinden biri elde edilen verilerin analiz edilmesidir. Kitapta, veri analizi başlığında verileri anlamlandırmada araştırmacıların işine yarayacak yollar gösterilmiştir. Kitapta ele alınan analiz türleri, araştırmacıların nitel veriyi anlama yollarına ilgi çekmeyi ve onlar için gerekli olabilecek veri analiz türleri hakkında okuma yapmalarını sağlamayı amaçlamaktadır. İlgili bölümde öncelikle dilbilim geleneğinden gelen konuşma analizi, daha son-

Yrd. Doç. Dr. Muhammet Özden, Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Fakültesi, muhammetozden@gmail.com

* Corrine, G. (2013). *Nitel Araştırmaya Giriş*. (2. Baskı). Ali Ersoy & Pelin Yalçınoğlu (Çev. Edt.). Ankara: Anı Yayıncılık

ra dilbilim ve sosyolojik geleneklerden gelen anlatı analizi, sosyolojik geleneğe dayanan göstergibilimsel analiz ve tematik analiz açıklanmıştır. Son olarak ise nitel verilerin analizinde bilgisayarların kullanımı ile açıklamalar ve örneklere yer verilmiştir.

Kitap, nitel araştırma yapacaklara kesin ve mutlak durumlar önermemektedir. Bunun yerine, araştırmacıların karşılaşabileceği karmaşık durumları yönetebilmeleri ve bu durumlardan öğrenebilmelerini sağlamak amacıyla, kendi kararlarını geliştirebilecekleri örnekler sunmaktadır. Ayrıca kitapta araştırmacılara araştırma sürecindeki sorunlar yazarın kendisinin ve öğrencilerinin karşılaştıkları konu, sorun ve zorluklardan örneklerle açıklanmaktadır. Ayrıca, yazar tarafından yüksek lisans ve doktora öğrencilerinin tez çalışmaları yapmalarına özellikle önem verilmektedir. Bu kapsamda kitapta, birer araştırmacı olarak öğrencilerin tez çalışmaları sırasında karşılaşabilecekleri kimi örnek sorunlara yer verilmiştir. Örneklerin birçoğu eğitim ortamlarından seçilmiştir. Yine bu örnekler, yazarın kendi araştırmaları, öğrencilerinin deneyimleri, yazarın birlikte çalıştığı nitel araştırmacıların araştırmaları ve basılmış araştırmalardan seçilmiştir.

Kitapta nitel araştırma yapmayı anlamanın ve nitel araştırma becerilerini kazanmanın üç boyutu; “okuma, yansıtma ve yapma” olarak özetlenmektedir. Bu becerileri kazanabilmek ve nitel araştırmayı yapmak ise, nitel araştırmacının neredeyse kendini adaması ile olasıdır. Kendini adama sürecinde araştırmacının nitel araştırmaya ilişkin kapsamlı ve derinlemesine okumalar yapması için her bölümün sonunda “Önerilen Okumalar” başlığı altında kimi kaynaklar

önerilmiştir. Ayrıca, nitel araştırmacıların yansıtma yapma becerilerini geliştirmeye dönük olarak her bölümün sonunda “Araştırmalar” başlığı altında kimi sorulara yer verilmiştir.

Türkiye’de nitel araştırma geleneğinin oldukça yeni olduğunu söyleyebiliriz. Bu kapsamda bu kitabı sadece lisansüstü öğrencilere nitel araştırmayı tanıtan bir kaynak olarak değerlendirmek doğru olmayacaktır. Aynı zamanda bu kitap Türkiye’de sosyal bilim alanında çalışan tüm araştırmacıların nitel araştırmanın özellikleri, süreçleri ve yazımı konularının anlaşılmasına katkı sağlayacaktır. Nitel araştırmaya biraz aşina olan bir araştırmacı kitabı okurken, nitel araştırma yaklaşımı kullanılarak gerçekleştirilmiş bir araştırma raporunu okuduğu duygusuna kapılabilir. Çünkü kitaptaki her bir bölümde yazarın kendisinin, öğrencilerinin ya da meslektaşlarının nitel araştırma süreçlerine ilişkin yaşantılarından doğrudan alıntılar yapılmış ve böylece anlatımlar kanıtlarla desteklenmiştir. Bu yönüyle kitabın, “Nitел araştırma nasıl yapılır?” sorusuna standart yanıtlar verecek bir kaynak olarak değerlendirilmesi doğru olmayacaktır. Bunun yerine, araştırmacılara her durumda kullanılacak “sihirli nitel araştırma ilkelerinin” olmadığı düşüncesi sezdirilmeye çalışılmaktadır.

Kaynakça

- Corrine, G. (2013). *Nitel Araştırmaya Giriş*. (2. Baskı). Ali Ersoy & Pelin Yalçınoğlu (Çev. Edt.). Ankara: Anı Yayıncılık.